

Following the legal traditions of democratic countries, the Institute of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights was introduced in Ukraine. Today, it has become an important way of ensuring human rights. The introduction of the Institute of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights fully meets the current trends in the modern democratic world and is a reflection on those systemic challenges and complex problems that exist in the field of human rights protection.

The article argues that the social tension and insecurity of certain segments of the population, in particular children, pensioners, persons with disabilities, servicemen, migrants, internally displaced persons, ethnic minorities, persons belonging to the LGBTI community, entrepreneurs, patients and other categories of the community, demonstrates the need to improve national mechanisms and forms of human rights protection, including strengthening the oversight functions of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights.

It is argued that the functional isolation, independence and organizational diversity of control bodies, primarily ombudsman, is evidence of the formation of control power; the conceptual idea of which is the existence of a system of organizational, regulatory, institutional measures to ensure control over public authority. It is concluded that fundamental constitutional values, among which, first of all, human rights and the authority responsible to him are the functional and teleological dominant activity of the Ombudsman, the feasibility of creating and the practice of functioning of which, in fact, is due to the solution of these interrelated tasks.

According to the author, in order to improve the Ombudsman Institute in Ukraine, it is advisable to continue the constitutional and project work on amendments to the Constitution of Ukraine, which provide for the possibility of introducing specialized parliamentary ombudsmen (on issues of the child, servicemen, equal opportunities, national minorities, etc.) the scope of their control activities.

Key words: ombudsman, human rights, control, control power; rule of law, democracy.

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-202-210

УДК 342.34

М. О. ПУХТИНСЬКИЙ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ORCID: 0000-0002-9864-9056

ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ

У статті досліджується актуальність вивчення та специфіка проблем щодо конституційно-правових засад територіального врядування в Україні. Вони розглядаються в контексті реформування адміністративно-територіального устрою, системи територіальної організації публічної влади, трансформації місцевого самоврядування на засадах децентралізації публічної влади. Акцентується на понятті врядування, як новій парадигмі розвитку публічної влади та публічного управління в умовах сучасного унітаризму України.

Ключові слова: конституційне регулювання, публічна влада, врядування, територіальне врядування, децентралізація публічної влади.

Пухтинський Н. А. Территориальное управление в Украине: конституционно-правовые основы.

В статье исследуется актуальность изучения и специфика проблем касательно конституционно-правовых основ территориального властвования и публичного управления

* **Pukhtynskiy Mykola**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Docent

в Україні. Они рассматриваются в контексте реформирования административно-территориального устройства, системы территориальной организации публичной власти, трансформации местного самоуправления на основе децентрализации публичной власти. Акцентируется внимание на понятии публичного управления как новой парадигмы развития публичной власти и публичного управления в условиях современного унитаризма Украины.

Ключевые слова: конституционное регулирование, публичная власть, публичное властвование, территориальное публичное властвование, децентрализация публичной власти.

Pukhtynskiy Mykola. Territorial governance in Ukraine: constitutional and legal bases

The article examines the relevance of the study and specification of problems regarding the constitutional and legal foundations of territorial governance in Ukraine. They are considered in the context of reforming the administrative-territorial system, the system of territorial organization of public power, transformation of local self-government on the basis of decentralization of public power. Emphasis is placed on the notion of governance as a new paradigm for the development of public power and public management in the context of modern unitarism of Ukraine.

Key words: constitutional regulation, public power, governance, territorial governance, decentralization of public power.

Вступ. У конституційному дискурсі на порядок денний виходить проблематика територіального врядування. Вона пов'язана з процесами реформування адміністративно-територіального устрою, системи територіальної організації публічної влади, трансформації місцевого самоврядування на засадах децентралізації публічної влади, подолання військової агресії та проявів сепаратизму. Врядування у розумінні владарювання, реалізації публічної влади, управління, самоврядування суб'єктів публічно-владних відносин актуалізується у територіальному нарративі, оскільки тягар владарювання все більше набуває просторового тяжіння.

Огляд досліджень по проблематиці статті. Дослідження конституційно-правових основ територіального врядування в Україні мають спиратися на наукові розвідки щодо реформування регіонального управління, територіального устрою України, якими займалися М. Баймуратов, В. Бакуменко, Ю. Білоконь, О. Батанов, В. Борденюк, З. Варналій, В. Воротін, І. Грицяк, М. Долішній, М. Іжа, В. Колісник, Г. Корольов, В. Кравченко, І. Кресіна, В. Куйбіда, О. Кучабський, А. Матвієнко, М. Орлатий, С. Романюк, О. Скрипнюк; практичних аспектів територіальної організації публічної влади, адміністративно-територіальної реформи, які вивчалися Ю. Ганушаком, В. Карпенко, В. Нудельманом, А. Ткачуком та іншими. В роботах цих авторів¹⁻¹⁷ ставляться важливі економічні, адміністративно-правові, муніципальні, управлінські, політологічні проблеми територіального розвитку, проте, слід зазначити, що проблематика конституційно-правових аспектів територіального устрою, а особливо – територіального врядування ще не знайшла комплексного дослідження в науці конституційного права і у відповідних монографічних публікаціях.

О. Батанов слушно позначає конституційні проблеми державного, територіального устрою: «...Територіальний устрій є одним з найважливіших інститутів державного ладу України. Цей інститут характеризує юридичні якості та властивості такого основного складового елемента держави, як її територія. Територіальний устрій є організацією території держави... По суті, територія держави уможливило саме виникнення, існування, організацію та функціонування держави... проблема територіального устрою держави та статусу його складових є однією з найменш досліджених у конституційно-правовій науці... Значною мірою недостатня вивченість проблеми у сучасній Україні обумовлює труднощі

у загальному розумінні таких феноменів, як унітаризм, федералізм і федералізація, регіоналізм і регіоналізація, децентралізація та деконцентрація тощо»¹⁸.

Постановка проблеми дослідження. Дослідження територіальних аспектів врядування потребує осмислення, аналізу, з'ясування комплексу питань. Серед них доцільно визначити такі

Теоретико-методологічні засади врядування у його територіальному вимірі. У теоретико-методологічній площині слід позначити проблемні питання, вивчення яких дасть змогу з'ясувати праворозуміння конституційно-правових засад територіального врядування, його теоретико-методологічні засади. При цьому важливо звернути увагу на поняття врядування як нової парадигми розвитку публічної влади та публічного управління в умовах сучасного унітаризму України; конституційно-правові основи врядування в унітарній Україні; аксіологію, функції, принципи та антропологічну природу територіального врядування.

Власне територіальні засади врядування при розкритті положень щодо конституційно-правового розуміння територіального врядування; становлення та розвитку системи територіального врядування; врядування територіальної громади, субрегіонального та регіонального врядування.

Історичні аспекти становлення територіального врядування, які дають змогу з'ясувати його ґносеологію та конституційну природу.

Зарубіжний досвід територіального врядування в контексті Європейської концепції належного (good governance) територіального врядування; нормативно-правового регулювання належного врядування в документах Ради Європи, Європейського Союзу; впровадження належного територіального врядування в Україні в умовах збереження та розвитку її унітарних засад.

Вдосконалення територіального врядування в процесі реалізації інновацій державної регіональної політики в умовах військово-політичного протистояння, здійснення адміністративної та адміністративно-територіальної реформ у розумінні конституційних аспектів трансформації територіального врядування; трансформації територіального врядування при децентралізації публічної влади; врядування здійснення реформи адміністративно-територіального устрою.

Метою та завданнями дослідження є теоретико-правовий екскурс проблематики територіального врядування з можливістю його подальшого наукового розвитку.

Розгляд теоретико-методологічних засад врядування у його територіальному вимірі важливо з огляду на дискусійні розвідки щодо історичного екскурсу, сучасних уявлень та можливих перспектив розвитку форми державного, територіального устрою в Україні, вибору оптимальної моделі регіональної політики автономізації, федералізації чи широкої децентралізації публічної влади.

Змістове дослідження територіальних засад врядування передбачає насамперед виявлення його особливостей на рівні громади, субрегіонального та регіонального врядування, конституційно-правового забезпечення врядування на цих рівнях.

Зарубіжний досвід територіального врядування цікавий і корисний для України у сенсі його можливого впровадження з позицій європейської регіоналістики, концепції належного врядування, його міжнародно-правових орієнтирів та стандартів.

Вдосконалення територіального врядування пов'язано із реформуванням і трансформаціями у сферах публічної адміністрації, територіального устрою, місцевого самоврядування. Зазначена проблематика актуалізується в умовах модернізації Конституції України, необхідності системного оновлення конституційного

регулювання територіальної організації влади, продовження процесів децентралізації публічної влади, об'єднання територіальних громад, міжмуніципального співробітництва, зміни системи адміністративно-територіального устрою, появи нових суб'єктів, інституцій виконавчої влади, вдосконалення правового статусу столиці України^{19–23}. Зазначене потребує належного комплексного концептуального, конституційного та законодавчого забезпечення. Останнім часом цим проблемам присвячено чимало наукових розробок, проектних, нормативних, політико-правових документів. Серед них, зокрема, укази Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 р. та «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» від 8 листопада 2019 р.^{24, 25}.

У першому документі привертають увагу підтримка таких, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 р. № 70/1 щодо глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року та викладених у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», положень, як: «забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів; сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях; упровадження дієвої системи моніторингу реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року та оприлюднення його результатів щороку до 1 березня року, який настає за звітним».

У другому документі в контексті розвитку територіального врядування йдеться про розроблення, внесення на розгляд Верховної Ради України та супроводження законопроектів щодо: перегляду методики формування спроможних територіальних громад з урахуванням критерію розвитку оптимальної мережі соціальної інфраструктури та доступності публічних послуг, а також забезпечення в установленому порядку розроблення згідно з такою методикою, схвалення і затвердження актуалізованих перспективних планів формування територій громад областей; розроблення і затвердження в установленому порядку концепції онлайн-системи для подання, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та проектів – переможців Всеукраїнського громадського бюджету, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку; розроблення концепції онлайн-системи конкурсного відбору проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів, отриманих від Європейського Союзу в рамках виконання Угоди про фінансування Програми підтримки секторальної політики «Підтримка регіональної політики України»; розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України проектів законів України «Про стимулювання розвитку регіонів» (нова редакція); «Про місцеве самоврядування в Україні» (нова редакція).

У Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (з 2019 р. – Міністерство розвитку громад та територій) у рамках ради донорів у 2016–2017 рр. була розроблена дорожня карта спільних завдань з підтримки реформи децентралізації та визначення конкретних результатів її досягнення – Матриця результатів впровадження децентралізації в Україні. Вона дозволяє Уряду та міжнародним партнерам спільно відстежувати та оцінювати результати реформи, а також ефективно координувати роботу міжнародних проектів і програм у сфері територіального врядування.

У Матриці результатів впровадження децентралізації в Україні, зокрема, передбачено (щодо проблематики дослідження) таке. «*Визначено статус та організаційно-правову основу для місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади. А. Відповідно до Конституції України: прийнято Закон про місцеве самоврядування в Україні у новій редакції; правове закріплення повсюдності місцевого самоврядування, як це визначено в Європейській Хартії місцевого самоврядування (ECLS) (юрисдикція органів місцевого самоврядування (ОМС) у громаді, у тому числі поширюється і за межами населених пунктів); передача повноважень і ресурсів від місцевих державних адміністрацій до об'єднаних територіальних громад (ОТГ)... В. Відповідно до конституційних змін: прийнято Закон України про внесення змін до Конституції України (з урахуванням положень Концепції, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.14 № 333-р) а також рекомендацій Венеціанської комісії (PC); прийнято Закони України про систему місцевих органів виконавчої влади та систему правових механізмів державного контролю (нагляду) за діями (ухваленими актами) органів місцевого самоврядування... Відповідно до зазначеного: 1.1. Внесено зміни до Конституції України щодо децентралізації... 1.2. Набув чинності Закон України про адміністративно-територіальний устрій, і закони, які визначають відповідні організаційні і правові основи для ОМС і місцевих органів виконавчої влади... 1.3. Перерозподілено повноваження між місцевими державними адміністраціями і радами ОТГ (проведено оцінку поточної ситуації; розроблено поправки до Закону про ОМС в Україні та до Закону про префектів; підготовлено інші законодавчі та нормативні положення)...»²⁶.*

Особливої уваги потребує експертне обговорення нової редакції проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)»²⁷ у зв'язку з кардинальними трансформаціями територіального устрою та територіального врядування в системі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; запровадженням нової системи адміністративно-територіального устрою («Стаття 133. Систему адміністративно-територіального устрою України складають адміністративно-територіальні одиниці: громади, округи, області, Автономна Республіка Крим»), а також нових інституцій (префекти, виконавчі комітети окружних, обласних рад тощо). Критичний аналіз новел законопроекту вже розпочався²⁸⁻³², що призвело до його доопрацювання, повторного внесення у Верховну Раду 27 грудня 2019 р.³³ та чергового відкликання. Обговорення законопроекту триває і перше читання проекту змін до Основного Закону очікується ще в цьому році. Наразі завершується реформування субрегіонального рівня територіального врядування.

Висновки. Отже, проблематика конституційно-правових основ територіального врядування потребує комплексного дослідження, вивчення зарубіжного досвіду з можливістю його використання, внесення відповідних рекомендацій і пропозицій щодо розробки та впровадження концептуальних і нормативно-правових документів у процесі трансформації територіального врядування в Україні. Йдеться, зокрема, про розробку концептуальних засад територіального врядування, підготовку проектів законів про місцеві органи виконавчої влади, про місцеве самоврядування (нової редакції), про засади місцевого врядування. Прикладна площина дослідження передбачає вивчення досвіду децентралізації публічної влади, трансформації місцевого самоврядування, здійснення реформи адміністративно-територіального устрою, моніторинг оновлення Конституції України в частині територіальної організації влади, місцевого врядування.

1. *Адміністративно-територіальна реформа: завдання, шляхи реалізації. Критерії ефективності: матеріал круглого столу*, 16 травня 2005 р. / З.С. Варналії (ред.); Національний ін-т стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2005. 74 с. 2. *Адміністративно-територіальна реформа в Україні: політико-правові проблеми* : монографія / І.О. Кресіна, А.А. Коваленко, К.М. Вітман, О.В. Скрипнюк, Є.В. Перегуда, О.М. Стойко, О.Г. Кучабський, В.А. Явір / за ред. І.О. Кресіної. Київ : Логос, 2009. 480 с. 3. *Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні* : монографія / В.О. Антоненко, М.О. Баймуратов, О.В. Батанов та ін.; За ред.: В.В. Кравченка, М.О. Баймуратова, О.В. Батанова. Київ : Атіка, 2007. 864 с. 4. *Актуальні проблеми сучасного конституційного права України* : зб. наук. праць / відп. ред. академік НАН України Ю.С. Шемшученко та доктор юридичних наук, професор О.В. Батанов. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2014. 458 с. 5. *Ткачук А. До питання про реформу адміністративно-територіального устрою та конституційне регулювання*. URL : <http://www.csi.org.ua/articles/do-pytannya-pro-reformu-administrativno-terytorialnogo-ustroyu-ta-konstytutsijne-regulyuvannya/> 6. *Бакуменко В. Д., Усаченко Л. М., Червякова О. В.* Теоретичні засади державного управління : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, Л.М. Усаченко, О.В. Червякова ; за заг. ред. Л.М. Усаченко. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. 174 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/pdf/> 7. *Батанов О.В.* Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / відп. ред. М.О. Баймуратов. Київ : Видавництво «Юридична думка», 2010. 656 с. 8. *Борденюк В.І.* Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : монографія. Київ : Парламентське вид-во, 2007. 576 с. 9. *Ганущак Ю. І.* Територіальна організація влади. Стан та напрями змін. Київ : Легальний статус, 2012. 317 с. 10. *Грицяк І. А.* Децентралізований та регіоналізований унітаризм як нові форми державного устрою. URL : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/13274/>.pdf. 11. *Державне управління регіональним розвитком України* : монографія / за заг. ред. В.Є. Воротіна, Я.А. Жаліла. Київ : НІСД, 2010. 288 с. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Vorotin_Valerii/Derzhavne_upravlinnia_rehionalnym_rozvytkom_Ukrainy.pdf. 12. *Долішній М.І.* Регіональна політика: методологія, методи, практика / М.І. Долішній, П.Ю. Беленький, В.Я. Бідак, Є.І. Бойко, С.Й. Вовканич, М.М. Габрель, Я.М. Гадзало, З.В. Герасимчук, М.В. Гладій, Г.П. Гоголь ; ред. М.І. Долішній. Львів : Ін-т регіон. дослідж. НАН України, 2001. 719 с. 13. *Іюжа М. М.* Система регіонального управління: світовий досвід і Україна : монографія НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Одеса : Друкарський дім, 2011. 367 с. 14. *Куйбіда В.С.* Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи : монографія / Куйбіда В. С., Павленко В. П., Яцюк В. А., Матвіїшин О. Я., Ткачук А. Ф., Негода В. А., Карпінський Ю. О., Пухтинський М. О., Ганущак Ю. І., Бабич О. М. ; Секретаріат Кабінету Міністрів України. Київ : Геопринт, 2009. 615 с. 15. *Матвієнко А. С.* Політико-правові засади територіальної організації держави: світовий досвід і Україна : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. 376 с. URL : http://idpnan.org.ua/files/matvienko-a-s-politiko-pravovi-zasadi-teritorialnoyi-organizatsiyi-derjavii_svitoviy-dosvid-i-ukrayina.pdf. 16. *Нудельман В.* Адміністративно-територіальна реформа: не нашкод! *Дзеркало тижня. Україна*. 2015. № 15. 24 квітня. URL : <http://gazeta.dt.ua/internal/administrativno-teritorialna-reforma-nashkod-.html>. 17. *Теорія та практика стратегічного управління = Theory and practice of strategic management* : монографія / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2019. 231 с. 18. *Батанов О.В.* Конституційно-правові проблеми державного устрою України: теорія та практика. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 2. С. 66–70. С. 66 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkur_2014_2_16. 19. *Про засади державної регіональної політики* : Закон України від 5 лютого 2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 90. 20. *Про префектів* : проект Закону України. URL : <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11.pdf> 21. *Про засади адміністративно-територіального устрою України* : проект Закону України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63508. 22. *Про місто Київ* –

столицю України : проект Закону України (реєстр № 2143 від 24.09.2019 р.). URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66939. **23.** Програма діяльності Кабінету Міністрів України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66959. **24.** Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>. **25.** Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави : Указ Президента України від 8 листопада 2019 року № 837/2019. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/8372019-30389>. **26.** Матриця результатів впровадження децентралізації в Україні – Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Рада донорів. URL : <https://donors.decentralization.gov.ua/uploads ukr.pdf> **27.** Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) : проект Закону України (реєстр. № 2598 від 13.12.2019 р.). URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644. **28.** Автор реформи децентралізації Анатолій Ткачук: «Зараз не можна змінювати Конституцію. Посилимо регіони – втратимо країну». URL : <https://www.csi.org.ua/news/avtor-reformy-detsentralizatsiyi-anatolij-tkachuk-zaraz-ne-mozhna-zminyuvaty-konstytutsiyu-posylymo-regiony-vtratymo-krajinu/>. **29.** Зауваження та пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)». ЦППР. 2019. URL : <https://www.pravo.org.ua/ua/news/20874039-zauvageennya-ta-propozitsiyi>. **30.** Інна Ведернікова. «ЗЕконституція: що “зашито” в децентралізацію?» URL : https://dt.ua/internal/zekonstituciya-scho-zashito-v-detsentralizaciyu-333078_.html. **31.** Анатолій Ткачук. Про зміни до Конституції України і не тільки. Міркування над законопроектом від Президента. URL : <https://www.csi.org.ua/news/pro-zminy-do-konstytutsiyi-ukrayiny/>. **32.** Олексій Колесников, Андрій Крупник. Чи стане п'ятниця 13-те щасливим днем для закріплення децентралізації у Конституції? URL : <https://decentralization.gov.ua/news/12018>. **33.** Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) : проект Закону України (доопрацьований) від 27.12.2019 року. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644.

References

- 1.** *Administratyvno-terytorialna reforma: zavrshchennya, shliakhy realizatsii. Kryterii efektyvnosti : materialy «kruhloho stolu»*, 16 travnia 2005 r. / Z.S. Varnalii (red.) ; Natsionalnyi in-t stratehichnykh doslidzhen. Kyiv : NISD, 2005. 74 s.
- 2.** *Administratyvno-terytorialna reforma v Ukraini: polityko-pravovi problemy : monohrafiia* / I.O. Kresina, A.A. Kovalenko, K.M. Vitman, O.V. Skrypniuk, Ye.V. Pehuda, O.M. Stoiko, O.H. Kuchabskyi, V.A. Yavir / za red. I.O. Kresinoi. Kyiv : Lohos, 2009. 480 s.
- 3.** *Aktualni problemy stanovlennia ta rozvytku mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini : monohrafiia* / V.O. Antonenko, M.O. Baimuratov, O.V. Batanov ta in.; Za red. : V.V. Kravchenka, M.O. Baimuratova, O.V. Batanova. Kyiv : Atika, 2007. 864 s.
- 4.** *Aktualni problemy suchasnoho konstytutsiinoho prava Ukrainy : zbirnyk naukovykh prats / vidp. red. akademik NAN Ukrainy Yu.S. Shemshuchenko ta doktoryurydychnykh nauk, profesor O.V. Batanov.* Kyiv : Vyd-vo «Iurydychna dumka», 2014. 458 s.
- 5.** *Tkachuk A.* Do pytannia pro reformu administratyvno-terytorialnoho ustroiu ta konstytutsiine rehulivannia. URL : <https://www.csi.org.ua/articles/do-pytannya-pro-reformu-administratyvno-terytorialnogo-ustroiu-ta-konstytutsijne-regulyuvannya/>.
- 6.** *Bakumenko V.D., Usachenko L.M., Cherviakova O.V.* Teoretychni zasady derzhavnogo upravlinnia: navch. posib. / V.D. Bakumenko, L.M. Usachenko, O.V. Cherviakova; za zah. red. L.M. Usachenko. Kyiv : TOV «NVP «Interservis», 2013. 174 s. <http://194.44.152.155/elib/pdf>
- 7.** *Batanov O.V.* Munitsypalna vlada v Ukraini: problemy teorii ta praktyky : monohrafiia / Vidp. red.. M.O. Baimuratov. Kyiv : Vydavnytstvo «Iurydychna dumka», 2010. 656 s.
- 8.** *Bordeniuk V.I.* Mistseve samovriaduvannia ta derzhavne upravlinnia: konstytutsiino-pravovi osnovy spivvidnoshennia ta vzaiemodii : monohrafiia. Kyiv : Parlamentske vyd-vo, 2007. 576 s.
- 9.** *Hanushchak Yu. I.* Terytorialna orhanizatsiia vlady. Stan ta napriamky zmin. Kyiv : Lehalniy status, 2012. 317 s.
- 10.** *Hrytsiak I.A.* Detsentralizovanyi ta rehionalizovanyi unitaryzm yak novi formy derzhavnogo ustroiu. URL : <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/13274/>.pdf.
- 11.** *Derzhavne upravlinnia rehionalnym rozvytkom Ukrainy : monohrafiia* / za

zah. red. V.Ye. Vorotina, Ya.A. Zhalila. Kyiv : NISD, 2010. 288 s. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Vorotin_Valerii/Derzhavne_upravlinnia_rehionalnym_rozvytkom_Ukrainy.pdf **12.** *Dolishnii M.I.* Rehionalna polityka: metodolohiia, metody, praktyka / M.I. Dolishnii, P.Yu. Bieliienkyi, V.Ya. Bidak, Ye.I. Boiko, S.Y. Vovkanych, M.M. Habrel, Ya.M. Hadzalo, Z.V. Herasymchuk, M.V. Hladii, H.P. Hohol ; red. : M.I. Dolishnii. Lviv : In-t rehion. doslidzh. NAN Ukrainy, 2001. 719 s. **13.** *Izha M. M.* Systema rehionalnoho upravlinnia: svitovyi dosvid i Ukraina : monohrafiia. NAN Ukrainy, In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho. Odesa: Drukarskyi dim, 2011. 367 s. **14.** *Kuibida V. S.* Administratyvno-terytorialnyi ustroi Ukrainy. Istoriia. Suchasnist. Perspektyvy: monohrafiia / Kuibida V. S., Pavlenko V. P., Yatsiuk V. A., Matviishyn O. Ya., Tkachuk A. F., Nehoda V. A., Karpinskyi Yu. O., Pukhtynskyi M. O., Hanushchak Yu. I., Babych O. M. ; Sekretariat Kabinetu Ministriv Ukrainy. Kyiv : Heoprynt, 2009. 615 s. **15.** *Matvienko A.* Polityko-pravovi zasady terytorialnoi orhanizatsii derzhavy: svitovyi dosvid i Ukraina : monohrafiia. Kyiv : In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy, 2015. 376 s. URL : http://idpnan.org.ua/files/matvienko-a.s.-politiko-pravovi-zasadi-teritorialnoyi-organizatsiyi-derjavi-_svitoviy-dosvid-i-ukrayina_.pdf **16.** *Nudelman V.* Administratyvno-terytorialna reforma: ne nashkod! Dzerkalo tyzhnia. Ukraina. 2015. № 15. 24 kvitnia. URL : <http://gazeta.dt.ua/internal/administrativno-teritorialna-reforma-nashkod-.html>. **17.** *Teoriia ta praktyka stratezhichnoho upravlinnia =* Theory and practice of strategic management : monohrafiia / S. A. Romaniuk; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. Kyiv : NADU, 2019. 231 s. **18.** *Batanov O. V.* Konstytutsiino-pravovi problemy derzhavnoho ustroiu Ukrainy: teoriia ta praktyka. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava.* 2014. № 2. S. 66–70. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_2_16 **19.** *Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 5 liutoho 2015 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy.* 2015. № 13. St. 90. **20.** *Pro prefektiv: proekt Zakonu Ukrainy.* URL : <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2016/01/prefekti-16.11..pdf> **21.** *Pro zasady administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: proekt Zakonu Ukrainy.* URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63508 **22.** *Pro misto Kyiv – stolytsiu Ukrainy: proekt Zakonu Ukrainy (reiestr № 2143 vid 24.09.2019 r.).* URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66939 **23.** *Prohrama diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy.* URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66959 **24.** *Pro tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku : Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 30 veresnia 2019 roku № 722/2019.* URL : <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825> **25.** *Pro nevidkladni zakhody z provedennia reform ta zmitsnennia derzhavy : Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 8 lystopada 2019 roku № 837/2019.* URL : <https://www.president.gov.ua/documents/8372019-30389> **26.** *Matrytsia rezultativ vprovadzhennia detsentralizatsii v Ukraini. / Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy. Rada donoriv.* URL : https://donors.decentralization.gov.ua/uploads_ukr.pdf **27.** *Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo detsentralizatsii vlady) : proekt Zakonu Ukrainy (reiestr. № 2598 vid 13.12.2019 r.).* URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644 **28.** *Avtor reformy detsentralizatsii Anatolii Tkachuk: «Zaraz ne mozhna zminiuvaty Konstytutsiiu. Posylymo rehiony – vtratymo krainu».* URL : <https://www.csi.org.ua/news/avtor-reformy-detsentralizatsiyi-anatolij-tkachuk-zaraz-ne-mozhna-zminyuvaty-konstytutsiyu-posylymo-regiony-vtratymo-krainu/> **29.** *Zauvazhennia ta propozytzii do proektu Zakonu Ukrainy («Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo detsentralizatsii vlady)»).* TsPPR. 2019. URL : <https://www.pravo.org.ua/ua/news/20874039-zauvazhennia-ta-propozytzii> **30.** *Inna Vedernikova. «ZEkonstytutsiia: shcho “zashyto” v detsentralizatsiiiu?».* URL : https://dt.ua/internal/zekonstituciya-scho-zashyto-v-decentralizatsiyu-333078_.html **31.** *Tkachuk A.* Pro zminy do Konstytutsii Ukrainy i ne tilky. Mirkuvannia nad zakonoproektom vid Prezidenta. URL : <https://www.csi.org.ua/news/pro-zminy-do-konstytutsiyi-ukrainy/> **32.** *Oleksii Kolesnykov, Andrii Krupnyk.* Chy stane piatnytsia 13-te shchaslyvym dnev dlia zakriplennia detsentralizatsii u Konstytutsii? URL : <https://decentralization.gov.ua/news/12018> **33.** *Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo detsentralizatsii vlady) : Proekt Zakonu Ukrainy (doopratovanyi) vid 27.12.2019 roku.* URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67644.

Pukhtynskiy Mykola. Territorial governance in Ukraine: constitutional and legal bases

Introduction. The aim of the article. The article examines the relevance of the study and specification of problems regarding the constitutional and legal foundations of territorial governance in Ukraine. They are considered in the context of reforming the administrative-territorial system, the system of territorial organization of public power, transformation of local self-government on the basis of decentralization of public power. Emphasis is placed on the notion of governance as a new paradigm for the development of public power and public management in the context of modern unitarism of Ukraine.

Results. Investigation of the territorial aspects of governance requires reflection, analysis and clarification of a complex of issues. Among them, it is advisable to identify the following.

1. Theoretical and methodological principles of governance in its territorial dimension.
2. Actually territorial principles of governance in the disclosure of provisions on constitutional and legal understanding of territorial governance; establishment and development of the territorial governance system; territorial community governance, subregional and regional governance.
3. Foreign experience of territorial governance in the context of the European concept of good governance of territorial governance; regulatory and legal regulation of good governance in Council of Europe, European Union documents; implementation of good territorial governance in Ukraine in the conditions of preservation and development of its unitary principles.
4. Improvement of territorial governance in the process of realization of innovations of the state regional policy in the conditions of age-political confrontation, realization of administrative and administrative-territorial reforms in understanding of the constitutional aspects of transformation of territorial governance; transformation of territorial governance with decentralization of public power; governance of the reform of the administrative and territorial structure.

Conclusions. These issues are actualized in the context of the modernization of the Constitution of Ukraine, the need for systematic updating of the constitutional regulation of the territorial organization of power, continuation of processes of decentralization of public power, unification of territorial communities, inter-municipal cooperation, changes in the system of administrative-territorial structure, the emergence of new entities, institutions of executive power.

Key words: constitutional regulation, public power, governance, territorial governance, decentralization of public power.

DOI: 10.33663/0869-2491-2020-31-210-221

УДК 340.1; 342.086

Н. М. БАТАНОВА,

кандидат юридичних наук,

ORCID ID 0000-0003-1828-6708

ФУНКЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглядаються проблеми теорії функцій конституційно-правової відповідальності. Аналізуються характерні ознаки функцій конституційно-правової відповідальності. Обґрунтовується співвідношення та взаємозв'язок між функціями конституційно-правової відповідальності та функціями Конституції, функціями конституційного права, функціями держави. Формулюється визначення поняття функцій конституційно-правової відповідальності.

**Batanova Nataliya*, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.)